

SECRETARIA GENERALIS
SYNODI

SECRETARIA GENERAL DEL SÍNODE

Com ser una Església sinodal en missió?

Cinc perspectives per aprofundir teològicament
en vista a la segona sessió
de la XVI Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes

Premissa

«Més que dir que l'Església té una missió, afirmem que l'Església és missió. “Com el Pare m’ha enviat, també jo us envio a vosaltres” (Jn 20,21): l'Església rep de Crist, l'enviat del Pare, la seva missió. Recolzada i guiada per l'Esperit Sant, anuncia i testimonia l'Evangelí a tots els qui no el coneixen o no l'acullen, amb una opció preferencial pels pobres que està arrelada en la missió de Jesús. D'aquesta manera contribueix a la vinguda del Regne de Déu, del qual “constitueix el germen i l'inici” (cf. *Lumen gentium*, n. 5)» (*Informe de síntesi* de la primera sessió de la XVI Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes [IdS], 8a). Créixer com a Església sinodal és una manera concreta de respondre, cada un i tots junts, a aquesta crida i a aquesta missió.

Els germans i les germanes que han participat a les reunions sinodals, i en particular els participants a la primera sessió, han fet experiència concreta de la unitat i de la pluralitat de l'Església. Fins i tot en un temps com el nostre, marcat per desigualtats creixents, per polaritzacions aspres i per una explosió continuada de conflictes, l'Església és en Crist signe i instrument d'unió amb Déu i d'unitat entre les persones, i està cridada a ser-ho cada vegada més visiblement. Escoltant l'Esperit Sant, acollint el testimoni de l'Esclat i examinant amb la fe els signes dels temps, pot harmonitzar les diferències com a expressió de la riquesa inexhaurible del misteri de Crist. L'experiència del Sínode com a pràctica de la unitat en la diversitat representa, per tant, una paraula profètica adreçada a un món que lluita per creure que la pau i la concòrdia són possibles.

1. La pregunta guia

El procés sinodal ens ha fet cada vegada més conscients de la nostra missió. A la primera sessió de l'Assemblea, aquesta consciència ha “pres cos” progressivament, orientant el camí en vista a la segona sessió (octubre de 2024). El temps entre la primera i la segona sessió –explica el document *Cap a l'octubre de 2024* (11 de desembre de 2023)– ens veu compromesos en una nova fase de consulta a partir de la pregunta guia: «Com ser una Església sinodal en missió?».

«L'objectiu és identificar els camins a recórrer i els instruments a adoptar en els diversos contextos i circumstàncies, per a posar en relleu l'originalitat de cada batejat i de cada Església en l'única missió d'anunciar el Senyor ressuscitat i el seu Evangeli al món d'avui. No es tracta, per tant, de limitar-se al nivell de les millores tècniques o de procediment que facin més eficients les estructures de l'Església, sinó de treballar en les formes concretes del compromís missioner al qual som cridats, en el dinamisme entre unitat i diversitat propi d'una Església sinodal» (*Cap a l'octubre de 2024*, n. 1).

L'atenció se centrarà, per tant, en el tema de la participació de tots, en la varietat de les vocacions, dels carismes i dels ministeris, en l'única missió d'anunciar Jesucrist al món. A la llum d'aquella transformació missionera de l'Església prevista a l'Exhortació apostòlica *Evangelii gaudium*, segons la qual «la nova evangelització ha d'implicar un nou protagonisme de cadascun dels batejats» (n. 120), reflexionarem sobre la contribució a la missió que pot venir del reconeixement i de la promoció dels dons específics de cada membre del Poble de Déu, i sobre la relació entre l'obra comuna i el ministeri d'autoritat dels pastors. El nexa dinàmic entre la participació de tots i l'autoritat d'alguns, en l'horitzó de la comunió i de la missió, s'aprofundirà en el seu significat teològic, en les modalitats pràctiques d'aplicació i en la concreció de les estructures canòniques. L'aprofundiment s'articularà en tres nivells, diferents però interdependents: el de l'Església local, el de les agrupacions d'Esglésies (nacionals, regionals, continentals), el de tota l'Església en la relació entre el primat del bisbe de Roma, la col·legialitat episcopal i la sinodalitat eclesial. La indicació dels tres nivells permet organitzar el treball en vista a la segona sessió de l'Assemblea, sense oblidar que es tracta de tres perspectives connectades a través de les quals mirar una realitat unitària i orgànica: la vida de l'Església sinodal missionera.

2. Passos cap a la redacció de l'*Instrumentum laboris* per a la segona sessió

A partir de la pregunta guia, s'ha obert un nou procés de consulta, amb característiques diferents del de la primera fase del procés sinodal, tal com s'explica en el document *Cap a l'octubre de 2024*, demanant a les Conferències episcopals i a les Estructures jeràrquiques orientals que siguin punt de referència d'aquesta part del procés i que coordinin la recollida de les aportacions de diòcesis i eparquies, establint maneres i calendari. A més, tiraran endavant l'aprofundiment partint d'una mateixa pregunta guia al seu nivell i a nivell continental, segons el que es consideri oportú i realitzable (cf. *Cap a l'octubre de 2024*, n. 1). Les síntesis que recolliran el fruit d'aquesta consulta, a cura de les Conferències episcopals, les Estructures jeràrquiques orientals i les diòcesis que no pertanyen a cap Conferència episcopal, hauran d'arribar a la Secretaria General del Sínode abans del 15 de maig de 2024 i serviran de base per a la redacció de l'*Instrumentum laboris*.

A les síntesis s'hi afegiran altres materials, a partir dels resultats de la trobada internacional "Els rectors per al Sínode" (Sacrofano [Roma], 28 d'abril – 2 de maig de 2024), convocada per respondre a la necessitat, expressada diverses vegades durant la primera fase i també durant la primera sessió, d'escoltar i valorar l'experiència dels preveres implicats en el ministeri pastoral a les Esglésies locals, amb l'objectiu d'implicar-los més en el procés sinodal.

Finalment, també confluiran en els materials de l'*Instrumentum laboris* els resultats de l'aprofundiment teològic dut a terme per cinc Grups de treball activats per la Secretaria General del Sínode, arran d'allò que ha demanat reiteradament l'Assemblea i amb l'esperit d'allò previst per l'article 10 de la Constitució apostòlica *Episcopalis communio* sobre el Sínode dels Bisbes. Aquests

Grups estaran formats per experts, respectant la necessària varietat de procedència, sexe i condició eclesial, i treballaran amb un mètode sinodal. En concret, tres Grups se centraran principalment en els tres nivells indicats anteriorment (un Grup per a cada nivell), mentre que els altres dos Grups treballaran sobre els dos eixos transversals, posant en relleu les interconnexions i les interdependències entre els nivells, d'acord amb les directrius breument indicades en els paràgrafs següents.

3. Les perspectives a aprofundir

I. El rostre sinodal missioner de l'Església local

L'*Informe de síntesi* aprovat al final de la primera sessió reconeix que la corresponsabilitat de tots en la missió «ha de ser el criteri subjacent de l'estructuració de les comunitats cristianes i de tota l'Església local amb tots els seus serveis, en totes les seves institucions, en cadascun dels seus organismes de comunió» (IdS 18b). La recerca del rostre i dels camins de l'Església sinodal missionera implica directament cada Església local, en la pluralitat de subjectes que la constitueixen, sense oblidar que la tasca de testimoniar l'Evangelí uneix tots els batejats, més enllà de les pertinences confessionals, en virtut de la dignitat baptismal comuna. El Grup de treball que assumirà la perspectiva de l'Església sinodal en missió a nivell de l'Església local, aprofundirà en punts com:

- a) el sentit i les formes del ministeri del bisbe diocesà com a «principi visible i fonament de la unitat» (*Lumen gentium*, n. 23) de l'Església que se li ha confiat i, en particular, les relacions amb el presbiteri, els organismes de participació, la vida consagrada i les agregacions eclesials, en una perspectiva missionera (cf. IdS 12);
- b) la introducció d'estructures i de processos per a la verificació periòdica de la tasca del bisbe diocesà i d'aquells que exerceixen un ministeri (ordenat o no ordenat) a l'Església local, afavorint l'*accountability* (la rendició de comptes en l'exercici de les pròpies responsabilitats) de part de tots, de diferents maneres (cf. IdS 12j);
- c) l'estil i les modalitats de funcionament dels organismes de participació. Es parlarà atenció especial a la relació entre el moment consultiu i el moment deliberatiu en els processos de presa de decisions (cf. IdS 18g), assegurant que també les dones, on això encara no succeeix, puguin participar en els processos de presa de decisions i assumir funcions de responsabilitat en la pastoral i en el ministeri (cf. IdS 9m);
- d) la presència i el servei dels ministeris instituïts i dels ministeris de fet, que puguin contribuir a configurar de manera més coral i eficaç l'obra d'evangelització de l'Església local en el territori i entre les cultures, valorant els carismes i el paper dels laics en el desenvolupament de la missió de l'Església (cf. IdS 8d-e), respectant la seva especificitat (cf. IdS 8f) i en relació a la tensió entre la missió de santificació de les realitats temporals i el desenvolupament dels encàrrecs i ministeris dins de l'Església (cf. IdS 8j), considerant també l'oportunitat d'instituir nous ministeris (cf. IdS 8n i 16p).

S'ha de parar atenció especial al «reconeixement i la valoració de l'aportació de les dones, i al creixement de les responsabilitats pastorals que se'ls confia en tots els àmbits de la vida i de la missió de l'Església. Per expressar millor els carismes de tots i respondre millor a les necessitats pastorals, com l'Església pot incloure més dones en els papers i en els ministeris ja existents? Si calen nous ministeris, qui és el responsable del discerniment, a quin nivell i de quina manera?» (IdS 9i).

II. El rostre sinodal missioner de les agrupacions d'Esglésies

L'any 2015, en el *Discurs de commemoració del 50è aniversari de la institució del Sínode dels Bisbes*, el papa Francesc va afirmar que «el segon nivell d'exercici de la sinodalitat és el de les Províncies i de les Regions eclesiàstiques, dels Concilis particulars i d'una manera especial de les Conferències episcopals», fent referència als canons 431-459 del Codi de Dret Canònic, relatius a les agrupacions d'Esglésies particulars. Subratllava la necessitat i la urgència de «reflexionar per a realitzar encara més, a través d'aquests organismes, les instàncies intermèdies de la *col·legialitat*, potser integrant i actualitzant alguns aspectes de l'antic ordenament eclesiàstic. El desig del Concili que aquests organismes puguin contribuir a fer créixer l'esperit de *col·legialitat* episcopal encara no s'ha realitzat plenament. Som a mig camí, a part del camí». Indica així la direcció d'una «sana descentralització», ja expressada a l'Exhortació apostòlica *Evangelii gaudium* (n. 16), recollida posteriorment en la Constitució apostòlica *Praedicate Evangelium* (II,2). El Grup de treball que assumirà la perspectiva de l'Església sinodal en missió a nivell de les agrupacions d'Esglésies, aprofundirà en punts com:

- a) modalitats i condicions que fan possible l'intercanvi efectiu dels dons entre les Esglésies (cf. IdS 4m), compartint «tresors espirituals, treballadors apostòlics i recursos materials» (*Lumen gentium*, n. 13);
- b) l'estatut de les Conferències episcopals en una Església sinodal missionera, perquè puguin créixer com a subjectes de l'exercici de la *col·legialitat* en una Església tota sinodal, augmentant-ne també la seva autoritat doctrinal i disciplinària, sense limitar ni la potestat pròpia de cada bisbe en la seva Església, ni la del bisbe de Roma com a principi visible i fonament de la unitat de tota l'Església (cf. IdS 19);
- c) l'oportunitat d'ampliar les estructures de comunió entre les Esglésies més enllà del nivell de les Conferències episcopals, valorant com precisar l'estatut dels organismes que reagrupen les Esglésies locals d'una àrea continental o subcontinental, tenint en compte les exigències d'un diàleg fecund amb les cultures i les societats des d'una perspectiva missionera (cf. IdS 19).

III. El rostre sinodal missioner de l'Església universal

El procés sinodal en curs està fent emergir una nova manera d'exercir el ministeri petrí. D'aquesta manera, a nivell de l'Església universal sorgeix la qüestió de la relació entre la sinodalitat eclesial, la *col·legialitat* episcopal i el primat del bisbe de Roma (cf. IdS 13a). El Grup de treball que assumirà aquesta perspectiva aprofundirà punts com ara:

- a) la contribució que poden oferir les Esglésies orientals per a una comprensió més profunda de la doctrina del primat petrí, aclarint el seu vincle intrínsec amb la *col·legialitat* episcopal i la sinodalitat eclesial (cf. IdS 6d);
- b) la contribució del camí ecumènic «a la comprensió catòlica del primat, de la *col·legialitat*, de la sinodalitat i de les seves relacions mútues» (IdS 13b);
- c) el paper de la cúria romana, com a organisme al servei del ministeri universal del bisbe de Roma, en una Església sinodal, considerant les relacions entre la cúria i les Esglésies locals, la cúria i les Conferències episcopals, la cúria i el Sínode dels Bisbes, en l'esperit de la Constitució apostòlica *Praedicate Evangelium* (cf. IdS 13c-d);

- d) les modalitats d'exercici de la col·legialitat episcopal en una Església sinodal, tenint en compte la doctrina del Concili Vaticà II i els desenvolupaments teològics i canònics del període postconciliar;
- e) la identitat pròpia del Sínode dels Bisbes, articulant especialment el paper específic dels Bisbes i la participació del Poble de Déu en totes les fases del procés sinodal (cf. IdS 20).

IV. El mètode sinodal

Per a obrir les ments i els cors a acollir Crist present en el seu Esperit, estem cridats a la meditació de la Sagrada Escriptura, a la pregària i a escoltar-nos els uns als altres, en la disponibilitat a la conversió personal i comunitària. L'escolta mútua, en particular, requereix l'exercici constant de pràctiques que afavoreixin l'articulació, a tots els nivells de la vida de l'Església, de quatre dimensions: *espiritual, institucional, procedimental, litúrgica*.

Durant l'itinerari realitzat fins ara, especialment durant el desenvolupament de la primera sessió, la pràctica de la “conversa en l'Esperit” s'ha experimentat i reconegut com a capaç de recolzar i d'expressar la *dimensió espiritual* del camí que estem fent. Practicar la “conversa en l'Esperit” no vol dir seguir una tècnica codificada, sinó emprendre un camí que expressi el caràcter col·loquial de l'Església, que brolla del diàleg amb què Déu mateix, comunicant la seva vida, «parla als homes com a amics i conversa (*conversatur*) amb ells» (*Dei Verbum*, n. 2).

Al mateix temps, el mètode sinodal ens demana tenir cura de la *dimensió institucional*, específica dels organismes i dels esdeveniments en què s'expressa la vida i la missió de l'Església, i de la *dimensió procedimental*, parant atenció especial a la relació entre l'elaboració de decisions (*decision making*) i la presa de les decisions (*decision taking*).

Aquestes tres dimensions no s'han de concebre com a separades: són aspectes diferents, cadascun dels quals requereix una atenció específica, que s'ha de pensar i viure en la seva unitat dinàmica. Finalment, com que la litúrgia és alhora mirall i aliment de la vida de l'Església, els treballs també tractaran la *dimensió litúrgica*: «Si l'Eucaristia modela la sinodalitat, el primer pas que hem de fer és honorar-ne la gràcia amb un estil celebratiu a l'altura del do i amb una autèntica fraternitat» (IdS 3k).

El Grup de treball que assumirà la perspectiva transversal del mètode sinodal, aprofundirà en punts com:

- a) la fecunda relació entre l'arrelament litúrgic i sacramental de la vida sinodal de l'Església (escolta de la Paraula i celebració de l'Eucaristia) i la pràctica del discerniment eclesial;
- b) una millor clarificació de la configuració de la “conversa en l'Esperit” tenint en compte la pluralitat de declinacions que aquesta coneix gràcies a l'experiència de múltiples espiritualitats eclesials i dels diferents contextos culturals (cf. IdS 2i-j);
- c) la invitació formulada per la primera sessió de l'Assemblea sinodal, d'una banda, per a «aclarir com la conversa en l'Esperit pot integrar les aportacions del pensament teològic i de les ciències humanes i socials» (IdS 2h), i de l'altra, perquè «els experts en els diferents camps del coneixement madurin una saviesa espiritual que permeti que la seva especialització es converteixi en un veritable servei eclesial» (IdS 15i) mitjançant l'escolta mútua, el diàleg i la participació en el discerniment comunitari;

- d) el fet de posar el focus en els criteris de discerniment teològic i disciplinari, concretant la relació de circularitat, en obediència a la Revelació i escoltant els signes dels temps, entre el *sensus fidei* de tot el Poble de Déu i del magisteri dels pastors, en la perspectiva del “canvi d’època” que estem vivint;
- e) l’articulació entre l’elaboració de decisions (*decision making*) i la presa de les decisions (*decision taking*) en la perspectiva eclesiològica de la relació entre la participació de tots i l’exercici específic de l’autoritat d’alguns, identificant i concretant els àmbits de competència (doctrinal, pastoral, cultural) dels diferents subjectes eclesials i dels diferents organismes i esdeveniments en què s’explicita la pràctica de la sinodalitat;
- f) la promoció d’un estil celebratiu adient a una Església sinodal, que permeti experimentar i testimoniar la participació comuna de tots, respectant i promovent l’especificitat de les funcions, dels carismes i dels ministeris de cadascú.

V. El “lloc” de l’Església sinodal en missió

El procés sinodal en curs mostra clarament com la referència al principi d’“interioritat recíproca” entre les Esglésies locals i l’Església universal afavoreix l’exercici simfònic de la sinodalitat, la col·legialitat i el primat als diferents nivells (local, regional, universal). El “lloc” on l’Església està cridada a viure la comunió, la participació i la missió està format per molts “llocs”. Això no és només una dada de fet, sinó que correspon a la manera en què «va plaure a Déu, en la seva bondat i saviesa, revelar-se ell mateix [revelar-se en persona] i fer conèixer el misteri de la seva voluntat» (*Dei Verbum*, n. 2). La relació amb Jesucrist –mitjancer i plenitud de tota la revelació– és sempre contextual: “esdevé”. El “lloc”, en aquest sentit, és generador de l’experiència creient. També és un espai hermenèutic on «creix la comprensió tant dels fets com de les paraules transmeses» (*Dei Verbum*, n. 8) i l’anunci de la veritat salvífica sempre troba expressions noves: l’“on” és constitutiu de la forma kerigmàtica.

Vivim en una època en què la relació de les persones i de les comunitats amb la dimensió de l’espai està canviant profundament. La mobilitat humana, la presència de diferents cultures i experiències religioses en un mateix context, l’omnipresència de l’entorn digital (la infosfera) es poden considerar “signes dels temps” que cal discernir.

Els canvis que s’estan produint i la consciència de la pluralitat dels rostres del Poble de Déu demanen una atenció renovada a les relacions entre les Esglésies locals que, en la comunió entre elles i amb el bisbe de Roma, constitueixen l’Església de Déu, una, santa, catòlica i apostòlica. En un món marcat per la violència i la fragmentació, apareix cada vegada més urgent un testimoni de la unitat de la humanitat, del seu origen comú i del seu destí comú, en una solidaritat coordinada i fraterna cap a la justícia social, la pau, la reconciliació i la cura de la casa comuna, superant així el valor divisor i d’algunes maneres incorrectes d’entendre la referència a un lloc, els seus habitants i la seva cultura.

El Grup de treball que assumirà aquesta perspectiva –transversal als tres nivells diferents de relacions eclesials: local, regional, universal– explorarà punts com:

- a) l’elaboració d’una eclesiologia atenta a la dimensió cultural del Poble de Déu (en referència al que el papa Francesc diu a *Evangelii gaudium*, n. 115: «La gràcia suposa la cultura, i el do de Déu s’encarna en la cultura de qui el rep»). De fet, sembla necessari traduir el dinamisme de reciprocitat entre l’evangelització de la cultura i la inculturació de la fe també a nivell institucional, donant espai a hermenèutiques locals, sense que

“allò local” esdevingui motiu de divisió i sense que “allò universal” es transformi en una forma d’hegemonia;

- b) la referència al “lloc” en la dinàmica de l’anunci, en relació al principi segons el qual «la predicació adaptada de la paraula revelada ha de continuar essent la llei de tota evangelització. Ja que així desvetlla en cada poble la capacitat d’expressar a la seva manera el missatge de Crist i al mateix temps es promou un intercanvi vital entre l’Església i les distintes cultures dels pobles» (*Gaudium et spes*, n. 44);
- c) la referència a la particularitat del “lloc” i a les necessitats de la comunió eclesial (en els diferents nivells) a l’hora d’afrontar les grans qüestions morals i pastorals;
- d) l’impacte dels fenòmens migratoris que representen «una realitat que remodela les Esglésies locals com a comunitats interculturals. Sovint, migrants i refugiats, molts dels quals porten les ferides del desarrelament, la guerra i la violència, esdevenen una font de renovació i enriquiment per a les comunitats que els acullen i una oportunitat per establir un vincle directe amb Esglésies distants geogràficament» (IdS 5d);
- e) l’impacte de la cultura pròpia de l’entorn digital i de les noves tecnologies en la noció de “local”. Per exemple, totes les relacions i les iniciatives, incloses les eclesials, que es desenvolupen en línia «tenen un abast i un radi d’acció que s’estén més enllà dels límits territorials entesos tradicionalment» (IdS 17h);
- f) les qüestions canòniques i pastorals obertes per la migració constant de fidels de l’Orient catòlic cap a territoris de majoria llatina, per a la qual «cal que les Esglésies locals de ritu llatí, en nom de la sinodalitat, ajudin els fidels orientals emigrats a preservar la seva identitat i a conrear el seu patrimoni específic, sense patir processos d’assimilació» (IdS 6c).

4. Alguns principis de referència transversals

L’aprofundiment de les perspectives indicades pot fer referència útilment a alguns principis que s’apliquen a cadascuna d’elles.

El primer principi és la missió d’evangelització com a motor i raó de ser de l’Església. La promoció de la figura i de la dinàmica sinodal de l’Església té per objectiu manifestar i recolzar la seva missió d’una manera creïble i eficaç, que esdevingui el criteri últim de tot discerniment. S’ha de prioritzar allò que és més efectiu per a anunciar l’Evangeli, trobant el coratge d’abandonar allò que es revela menys útil o fins i tot un obstacle. És aquesta empena cap a la missió la que garanteix que el procés sinodal no és un exercici en què l’Església es mira al mirall i es preocupa dels seus propis equilibris, sinó que es projecta cap al món i a tota la humanitat, demanant a cada membre del Poble de Déu d’oferir la seva contribució insubstituïble. L’ecumenisme de la sang (cf. IdS 7d) ens recorda amb força que tots els batejats són testimonis de l’Evangeli fins a donar la seva vida, sense distinció de pertinença confessional: és, per tant, la missió comuna la que constitueix el vector del camí cap a la unitat dels cristians, partint de formes concretes de col·laboració, que hem de seguir impulsant i experimentant.

Si l’impuls a la missió és constitutiu per a l’Església i marca cada moment de la seva història, els reptes missioners canvien amb el temps. Cal un esforç per a discernir els del món actual: si no reeixim a identificar-los i donar-los resposta, el nostre anunci perdrà la seva rellevància i capacitat d’atracció. En aquesta exigència s’arrela l’atenció als joves, a la cultura digital, i la necessitat

d'implicar en el procés sinodal els pobres i els marginats, portadors d'un punt de vista capaç de desvetllar dinàmiques socials, econòmiques i polítiques que, d'altra manera, corren el risc de romandre amagades. Qualsevol canvi en les estructures eclesials ha de ser dissenyat de manera que respongui eficaçment als reptes de la missió en el món actual.

El segon principi és la promoció de la participació en la missió, que és do i responsabilitat de tots els batejats, en l'exercici actiu del *sensus fidei* i dels seus carismes respectivament, en sinergia amb l'exercici del ministeri de l'autoritat pels bisbes:

«La circularitat entre el *sensus fidei* amb el qual són investits tots els fidels, el discerniment obrat en diversos nivells de realització de la sinodalitat i l'autoritat del qui exerceix el ministeri pastoral de la unitat i del govern descriu la dinàmica de la sinodalitat. Aquesta circularitat promou la dignitat baptismal i la corresponsabilitat de tots, valoritza la presència dels carismes difosos per l'Esperit Sant en el Poble de Déu, reconeix el ministeri específic dels pastors en comunió col·legial i jeràrquica amb el bisbe de Roma, garantint que els processos i els esdeveniments sinodals es despleguin amb fidelitat al *depositum fidei* i en escolta de l'Esperit Sant per a la renovació de la missió de l'Església» (Comissió Teològica Internacional, *La sinodalitat en la vida i en la missió de l'Església*, n. 72).

Per tant, la dimensió sinodal i la dimensió jeràrquica no estan en competència. La tensió que les uneix és una font important de dinamisme. En particular, els processos de presa de decisions són el lloc on gestionar creativament aquesta tensió, de manera que tothom pugui exercir la seva responsabilitat específica, sense ser-ne desposseït.

El tercer principi és l'articulació entre local i universal, considerant al mateix temps la pluralitat i la coherència dels nivells intermedis. L'Església una, santa, catòlica i apostòlica existeix en i a partir de les Esglésies locals (cf. *Lumen gentium*, n. 23) en comunió entre elles i amb l'Església de Roma. Cada Església és en Crist i mitjançant l'Esperit Sant el subjecte comunitari, convocat per la Paraula i edificat pels Sagraments, en el qual l'únic Poble de Déu viu i camina en un context cultural i social específic, en el qual s'encarna el do de Déu. Al mateix temps, cada Església està cridada a compartir amb totes les altres els dons amb què està enriquida. Això es realitza gràcies al ministeri del seu bisbe, principi i garant de la unitat en la participació sinodal de tots en la seva missió, en comunió col·legial amb els altres bisbes *cum Petro i sub Petro* al servei de tota l'Església (cf. Comissió Teològica Internacional, *La sinodalitat en la vida i en la missió de l'Església*, n. 61). La sinodalitat constitueix, per tant, el context eclesial adequat per comprendre i promoure la col·legialitat episcopal i descriu el camí a seguir per promoure la unitat i la catolicitat en el discerniment dels camins a seguir en cada Església i en la comunió de les Esglésies. El que estem buscant és una modalitat adequada al món d'avui per a viure la unitat en la diversitat, experimentant la interconnexió sense aixafar les diferències i les peculiaritats, però sense perdre de vista que alguns reptes –com la cura de la nostra casa comuna, les migracions o la cultura digital– només es poden afrontar tots junts.

El quart principi, el més radical i exigent però alhora capaç de donar esperança i generativitat, és el caràcter exquisidament espiritual del procés sinodal. Aplegats per Déu Pare, en Jesucrist, per la força de l'Esperit Sant, germanes i germans en la fe es troben i s'escolten, aportant cadascun la perspectiva i la contribució de la seva vocació, dels seus carismes i del ministeri rebut. Aquest encontre i aquesta escolta no són finalitats en ells mateixos: obren un espai en el qual es fa possible, junts, discernir la veu de l'Esperit i acollir la seva crida. En tots els nivells, pretenem el mateix resultat: comprendre el que el Senyor ens demana fer i disposar-nos a fer-ho. La tasca dels deixebles,

o més encara la seva mateixa identitat, és seguir el Mestre allà on ell decideixi anar, per a col·laborar en una missió de salvació que originàriament és seva.

5. Caminant junts cap a l'octubre de 2024

Mentre avança la preparació de la segona sessió de la XVI Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes, també gràcies a les orientacions formulades aquí, es continua treballant en les altres dues direccions identificades a partir de l'*Informe de síntesi* de la primera sessió.

La primera directriu consisteix en *mantenir viva la dinàmica sinodal a les Esglésies locals*, perquè un número cada vegada més gran de persones puguin fer-ne experiència directament. Aquí reiterem la invitació a totes les diòcesis a tornar a llegir l'*Informe de síntesi* per a identificar les peticions més significatives per a la seva situació i, a partir d'aquestes, «promoure les iniciatives més adequades per a implicar tot el Poble de Déu» (*Cap a l'octubre de 2024*, n. 2).

La segona directriu consisteix en aprofundir, amb modalitats sinodals, una sèrie de temàtiques de gran importància, que «demanen ser tractades a nivell de tota l'Església i en col·laboració amb els Dicasteris de la cúria romana» (*ibid.*, Introducció). S'està en procés de constituir els Grups d'estudi encarregats de planificar l'aprofundiment dels temes identificats, tal com especifica millor el document *Grups d'estudi sobre qüestions sorgides en la primera sessió de la XVI Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes a aprofundir en col·laboració amb els Dicasteris de la Cúria romana*, difós al mateix temps que aquest. «A més, al servei del procés sinodal en un sentit més ampli, la Secretaria General del Sínode activarà un "Fòrum permanent" per a aprofundir els aspectes teològics, canònics, pastorals, espirituals i comunicatius de la sinodalitat de l'Església, també per a donar resposta a la petició formulada per l'IdS "de promoure, en un fòrum adequat, el treball teològic d'aprofundiment terminològic i conceptual de la noció i de la pràctica de la sinodalitat" (IdS 1p)». En la realització d'aquesta tasca, comptarà amb el suport de la Comissió Teològica Internacional i d'una Comissió de canonistes constituïda al servei del Sínode d'acord amb el Dicasteri per als Textos legislatius.

No és possible traçar una línia clara de divisió entre les matèries objecte del treball dels nombrosos Grups activats, a diferents nivells i en diferents eixos: són moltes les connexions, els punts de contacte i fins i tot els solapaments. Entre les tasques de la Secretaria General del Sínode hi ha la de vetllar perquè els treballs es desenvolupin de manera coordinada i escoltant els resultats progressivament assolits en els diferents àmbits, donant-ne la informació adequada a la sessió de l'Assemblea d'octubre de 2024.

Vaticà, 14 de març de 2024